WWF
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh: (09) 7740 100
Faksi: (09) 7740 2139
www.wwf.fi, www.panda.org

for a living planet®

Eduskunnan ympäristövaliokunnan kokous 13.9.2018

VIITE: Kutsu asiantuntijakuulemiseen / HE 85/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

ASIA: WWF Suomen lausunto

Asiantuntija: Olli Sivonen, Suojeluasiantuntija, WWF Suomi

WWF kiittää lausuntomahdollisuudesta ja toteaa asiasta seuraavaa:

Vuoden 2017 alusta voimaan tulleen toimeenpanolain tarkoituksena on ollut kaupallisen kalastuksen kannattavuuden ja toimintaedellytysten parantaminen. Siirrettäviä käyttöoikeuksia ja toimijakohtaisia kalastuskiintiöitä koskevan järjestelmän avulla on pyritty parantamaan kaupallista kalastusta harjoittavien yritysten ja ammatinharjoittajien kykyä suunnitella ja toteuttaa oma kalastustoimintansa mahdollisimman kustannustehokkaasti ja kalan markkinoiden kannalta optimaalisesti. Tämän seurauksena alan kannattavuuden ja kyvyn kehittää toimintaa on odotettu paranevan. Päävastuu on samalla siirtynyt valtiolta kalastusalan yrityksille ja ammatinharjoittajille.

- WWF pitää esitettyä lakiehdotusta pääosin hyvänä. Ehdotetut muutokset liittyen toimeenpanolakiin selventävät toimijakohtaisten kalastuskiintiöiden jakamismenettelyjä. WWF näkee hyvänä, että ennen toimijakohtaisten kalastuskiintiöiden jakoa otetaan huomioon mahdolliset siirrot ja vähennykset edelliseltä vuodelta Suomen kalastuskiintiöiden määrissä. Kiintiöjärjestelmään ehdotetut muutokset keventäisivät myös osaltaan hiukan hallinnollista taakkaa.

- WWF voi tukea ajatusta kiintiöjärjestelmän täydentämisestä mahdollisuudella ylittää Suomen kalastuskiintiöt ja toimijakohtaiset kalastuskiintiöt enintään kymmenellä prosentilla, mikä antaisi lisäjoustavuutta järjestelmään ja nostaisi Suomen kalastuskiintiöiden käyttöastetta. Kalastuskiintiöiden ylittämismahdollisuutta tulee kuitenkin soveltaa vain silakan ja kilohailin osalta, ei lohen. Lohikiintiöiden tulee perustua ICES:n tieteellisen neuvonantoon, eikä näistä tule poiketa. Ottaen vielä huomioon kahden edellisen kesän odotettua heikommat nousukalamäärät Pohjanlahden joilla, ei lohikiintiötä tule voida käyttää etukäteen.

- WWF pitää erittäin tärkeänä jokialueen kaupallisen lohenkalastuksen merkintävelvoitetta. Tämä parantaa viranomaisten ja kalakaupan mahdollisuuksia valvoa, että myyntiin otetaan vain laillisesti pyydettyä lohta. Jokialueiden kaupalliseen lohenkalastukseen tulee asettaa kiintiöt, ajalliset ja alueelliset rajoitukset sekä pyynnin tulee kohdistua tietyillä alueilla ainoastaan eväleikattujen (istutettujen) lohien pyyntiin.

Pykäläkohtaisia kommentteja:

4 § *Suomen kalastuskiintiön täyttyminen tai suurimman sallitun pyyntiponnistustason saavuttaminen*

Esityksen pääasiallisessa sisällössä liittyen pykälään 4 on mainittu tarpeesta lisätä lakiin säännös siitä, että maa- ja metsätalousministeriö voisi päättää, että Suomen silakan tai kilohailin toimijakohtaisia kalastuskiintiötä voidaan ylittää kymmenellä prosentilla, jos kiintiön tiedetään tieteellisen neuvonannon perusteella kasvavan seuraavana vuonna 20 prosentilla. Ylitystä vastaava määrä vähennettäisiin sellaisenaan seuraavan vuoden kiintiöstä. Lisäksi perusteina mainitaan tyypilliset suuret kiintiöiden vaihtelut silakan ja kilohailin osalta. Kiintiöiden ylittämismahdollisuudesta tapauskohtaisesti päätettäessä tulee tarkkaan harkita sen mahdollisia vaikutuksia. Lakiehdotuksen 4 §:ssä puhutaan kuitenkin 10 %:n kiintiön ylittämismahdollisuudesta silakan, kilohailin ja lohen osalta. WWF esittää, että silakan ja kilohailin ylitys saa olla korkeintaan 10 % jos tieteellisen neuvonannon perusteella seuraavan vuoden kiintiö kasvaa yli 20 %. Lohen osalta vuosittaista kiintiötä ei saa ylittää.

Itämeren lohenkalastus on muuttunut merkittävästi 2000-luvun aikana. Tähän on osaltaan vaikuttanut vähentynyt avomerikalastus sekä merkittävästi pienentyneet kiintiöt. Vastuullisesti harjoitetun politiikan myötä Itämeren lohesta tuli ensimmäinen kiintiöity kalalaji, jolle määrätyt kiintiöt seurasivat tieteellistä neuvonantoa. Tämä on johtanut lohikantojen merkittävään kehitykseen erityisesti useissa Pohjanlahteen laskevissa lohijoissa. Pääaltaan kiintiöiden leikkaaminen on ennen kaikkea lohen etu, mutta myös Suomen kansallinen etu. Rannikollemme tulee sitä enemmän kalaa, mitä pienemmäksi kiintiöitä on saatu. Tämä hyödyttää myös rannikko- ja jokikalastusta sekä kalastusmatkailua ja ennen kaikkea lohen luonnonkiertoa. Valitettavasti kaikki lohikannat eivät kuitenkaan ole elpyneet toivotulla tavalla ja erityisesti eteläisten jokien kannat ovat edelleen huolestuttavan heikossa tilassa.

Lohisaaliiden väärinraportointi on kasvanut merkittävästi erityisesti Itämeren ajosiimakalastuksessa, eivätkä nykyiset toimenpiteet valvonnan tehostamiseksi ole tuottaneet toivottua tulosta. Päinvastoin, ICES:n uusimman arvion mukaan väärin raportoidun ja raportoimattoman lohisaaliin osuus on kasvanut noin 35 prosenttiin vuonna 2017. Puolan

väärinraportoituun ja raportoimattomaan saaliiseen on luvattu puuttua toistuvasti ja jokaisessa julkilausumassa, siinä kuitenkaan onnistumatta. Tämä ei ole missään nimessä lohikantojen vika, eikä niiden laillinen ylikalastus ole vastaus tai keino puuttua Puolan kalastukseen. Suomen tulee ajaa kalastuksenvalvonnan tehostamista niin suomalaisilla vesialueilla kuin myös muualla Itämeren alueella. Lisäksi M74-oireyhtymän vahvistuminen on vakava uhka lohikantojen myönteiselle kehitykselle.

Ottaen huomioon olemassa olevat ongelmat, lohikantojen tilan positiivinen kehittyminen 2000-luvulla ja varovaisuusperiaate, ei lohelle tule siten soveltaa 10 %:n kiintiön ylitysmahdollisuutta. Varovaisuusperiaatteen noudattamista korostaa myös kesien 2017 ja 2018 odotettua heikommat nousukalamäärät Pohjanlahden jokiin. Esimerkiksi Tornionjoella jokeen on noussut lohia kuluvana vuonna noin 46 500 ja viime vuonna 41 000, kun nousijoita oli vielä vuonna 2016 noin 100 000.

6 a § *Jokialueiden kaupallisia lohisaaliita koskevat erityismääräykset*

Erityisen tärkeänä nähdään uusi 6 a §, joka koskee jokialueiden kaupallisiin lohisaaliisiin liittyviä erityismääräyksiä. Jokialueelta pyydettyjen kalojen merkintävelvoite parantaa sekä loheen liittyvää kalastuksenvalvontaa että kalakaupan mahdollisuuksia valvoa, että myyntiin otetaan vain laillisesti pyydettyjä lohi.

Ehdotuksen 6 a §:ssä on mainittu valtioneuvoston asetuksesta, jolla voitaisiin säätää tietyllä jokialueella tai tiettynä aikana kaupalliselle kalastajalle sallittavan lohisaaliin enimmäismäärästä sekä jokialueelta saadun lohisaaliin koostumusta koskevista rajoituksista. WWF katsoo, että jokialueiden lohenkalastus tulee kohdistua vain rasvaeväleikattuihin yksilöihin alueilla, joissa luonnonvaraiset kannat ovat heikot. Jokialueiden kaupallinen kalastus tulee lisäksi kiintiöidä noudattaen varovaisuusperiaatetta. Lisäksi WWF korostaa, että lohenkalastuksen säätelyssä tulee turvata alkukaudesta vaeltavien suurten emokalojen pääsy jokiin ja että sekakantakalastuksen riskit heikoille lohikannoille pyritään systemaattisesti minimoimaan ajallisen ja alueellisen säätelyn kautta.

WWF pitää tärkeänä myös sitä, että jokialueen kaupallisessa kalastuksessa Itämerestä peräisin olevien lohien ensimyynti on sallittu vain sellaisille kaupallisille kalastajille, jotka ovat ilmoittaneet elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle aikovansa kyseisenä vuonna harjoittaa lohen kaupallista kalastusta jokialueella, vaikkakin rajoitus on lievempi kuin mereltä pyydettyjen lohien ensimyyntiä koskeva pykälä, jonka mukaan lohen ensimyynti on sallittu vain toimijakohtaisen kalastuskiintiön haltijalle. Tarvittaessa jokialueen kaupallisen lohenkalastuksen ensimyynti tulee sallia vain toimijakohtaisen kalastuskiintiön haltijalle.

Uuden 6 a § 3 momentissa on mainittu, että 2 momentissa tarkoitettua asetusta annettaessa voidaan sen mukaiset velvoitteet asettaa erilaisina eri kaupallisten kalastajien ryhmiin kuuluville kalastajille. Tämä tulee avata, kuinka velvoitteet eroaisivat eri kaupallisten kalastajien ryhmään kuuluville kalastajille.

WWF pitää esitystä erittäin kannatettavana ja katsoo, että saaliin merkitseminen on olennaisen tärkeää koko järjestelmän toimivuuden kannalta. Lohisaaliin jäljitettävyyden ja laittoman/raportoimattoman lohisaaliin pyynnin ja myynnin estäminen tulee olla koko järjestelmän läpileikkaavana tavoitteena. WWF katsoo, että lohisaaliin jäljitettävyyden parantamisella voidaan myös olennaisesti vaikuttaa lohenkalastuksen imagon parantamiseen ja toivottavasti nostaa lohen arvostusta ja tuottajahintoja. Merkintävelvoiteasetukseen liittyen WWF korostaa, että kalaan laitettava merkki on kiinnitettävä siten, että merkkiä ei voi poistaa kalasta sitä rikkomatta (esimerkiksi suun ja kidusten kautta). Tämä vähentää mahdollista merkkien uudelleen käyttämiseen liittyvää väärinkäyttöä.

WWF huomauttaa, että jokialueiden kaupallisessa lohenkalastuksessa kiintiöt voivat potentiaalisesti kannustaa valikoimaan saaliiksi suurempia saaliskaloja. Näin ollen WWF katsoo, että lohisaaliin koostumusta koskevissa rajoituksissa tulee varmistaa, että järjestelmä tekee lohisaaliin koostumuksella keinottelun mahdottomaksi. Tässä tavoitteen kannalta tärkeässä roolissa on lohisaaliiden tehokas seuranta.

19 § *Toimijakohtaisten kalastuskiintiöiden jakomenettely*

WWF näkee hyvänä 19 § 1 momenttiin lisättävät toimijakohtaisia kalastuskiintiöitä koskevat selvennykset. 19 §:n 4 momenttia ehdotetaan esityksessä muutettavan siten, että käytettäisiin yleistä muotoilua, jonka mukaan toimijakohtaiset kalastuskiintiöt ja niiden käyttämättömät osat, joita Euroopan unionin yhteisestä kalastuspolitiikasta annettujen Euroopan unionin säännösten mukaan ei voida siirtää seuraavalle kalenterivuodelle, palautuvat maa- ja metsätalousministeriön hallinnoitavaksi niiden soveltamista seuraavan kalenterivuoden 6 päivänä tammikuuta. ” Kyseinen säännös koskee kaikkia purkamisvelvoitteen alaisia kalalajeja. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi Suomenlahden lohikiintiöstä käyttämättömäksi jäävästä esim. 25 prosentista maa- ja metsätalousministeriön hallinnoitavaksi siirtyisi 15 prosenttia ja 10 prosenttia siirtyisi seuraavalle vuodelle jaettavaksi toimijakohtaisina kalastuskiintiöinä”. WWF esittää, että puhuttaessa kiintiöiden prosenttiosuuksista, tulee pykälään lisätä viite siihen, minkä vuoden kiintiöstä on kyse ja että 10 % lasketaan sen vuoden kiintiöstä, kumpi on pienempi. Lisäksi WWF ehdottaa, että käyttämättä jäänyttä lohikiintiötä ei tule siirtää seuraavalle vuodelle.

Yleisenä kommenttina WWF toteaa, että lohenkalastuksen osalta tulee painottaa lohi- ja meritaimenstrategian tavoitteita lohikantojen monimuotoisuuden säilymisen varmistamisesta sekä valikoimattoman sekakantakalastuksen vähentämisestä. Näiden tavoitteiden osalta WWF pitää tärkeänä, että alkukaudesta vaeltavien suurten emokalojen pääsy jokiin turvataan ja että sekakantakalastuksen riskit heikoille lohikannoille pyritään systemaattisesti minimoimaan ajallisen ja alueellisen säätelyn kautta. Ajallisesta säätelystä ei siis voida luopua siirrettävien käyttöoikeuksiin myötä. WWF katsoo kuitenkin, että ajallista säätelyä on syytä kehittää edistämään lohikantojen elvyttämisen tavoitteita ja sitä kautta luomaan myös mahdollisuuksia kalastuksen kannattavuuden parantamiseen.

Maailman Luonnon Säätiö (WWF)
Suomen Rahasto

Jari Luukkonen
Suojelujohtaja

Olli Sivonen
Suojeluasiantuntija

Lisätietoja:

Olli Sivonen, Suojeluasiantuntija, olli.sivonen@wwf.fi, +358 50 305 5714